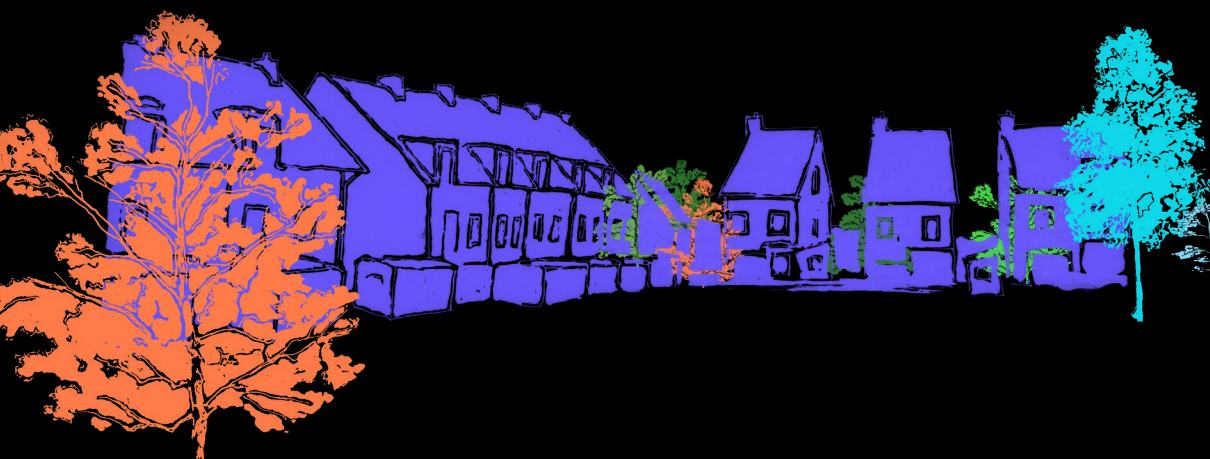
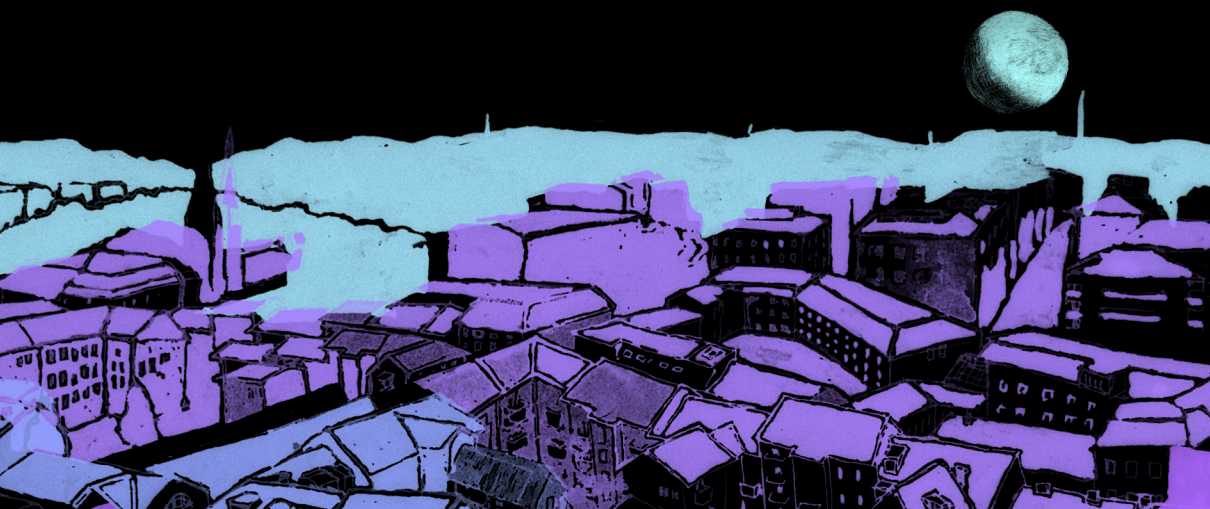
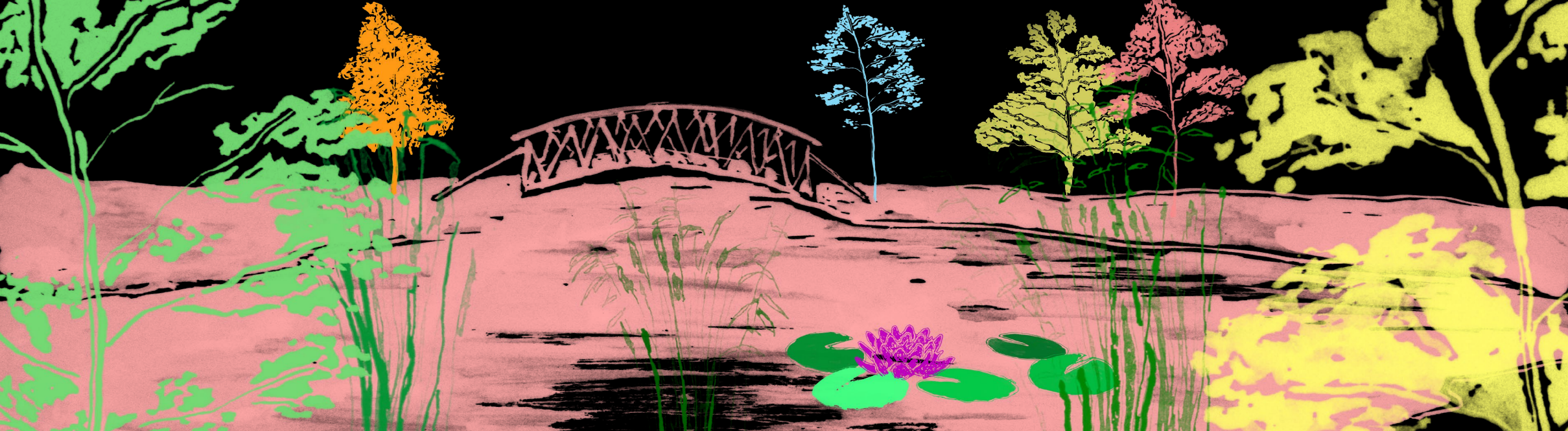

NewOpera CO Familjen

av Niklas Rydén bild Kim Johansson

newopera.se/familjen

Detta texthäfte är till *Familjen*, ett fonogram av NewOpera CO. Musiken finns på newopera.se/familjen och på Spotify.

Familjen är en sångcykel med text och musik av Niklas Rydén. Temat är föräldraskap och barn.

Musiken är inspelad på Studio Epidemin i juni 2019.

medverkande
sång **Bente Thorsén**
sång **Eric Rusch**
sång, violin **Karin Wiberg**
sång, cello **Emma Augustsson**
basklarinett **Lisen Rylander Löve**
marimba, slagverk **Simon Halvarsson**
sång, piano **Niklas Rydén**
sång **Johannes Lundberg**

Karin Wiberg, Lisen Rylander Löve och Niklas Rydén bidrar också med improvisationer på violin, sax/basklarinett och piano.

Till *Familjen* hör en serie korta musikfilmer filmade under inspelningen av detta fonogram. Länkar till dessa finns på projektets webbsida.

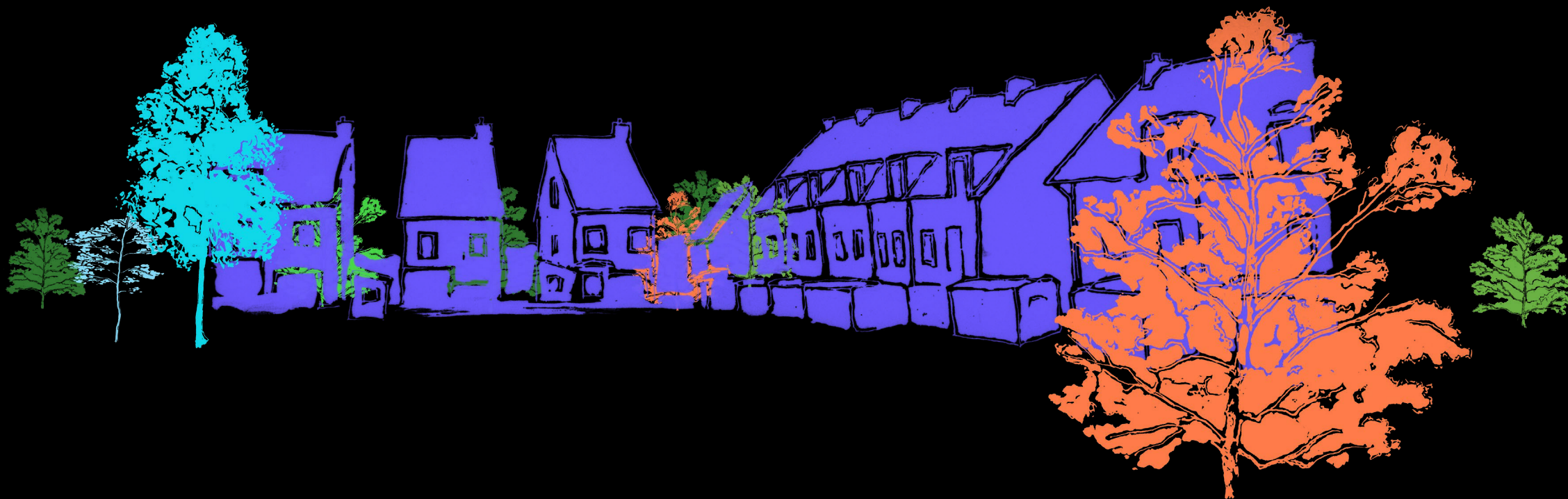
Bilderna är gjorda av Kim Johansson. Häftet är formgivet av Henrik Strömberg och Niklas Rydén. Textbearbetning och engelsk översättning är gjord av Eva Ingemarsson, Niklas Rydén, Amanda Nordmark, Märta Jungerfelt och Uncas Rydén.

Tryckeri: Dardedze Holografija, Riga, Lettland.

For english version see link.

© Newopera CO 2020

inte rättvist (2:25)	6
danmarksresan (3:47)	8
bowlingklotet (5:20)	10
babyblues (5:05)	12
gult och behagfullt ljus (4:41)	14
korgen i skogen (4:30)	16
det brinner (2:06)	18
du lyssnar ju inte (5:05)	20
morgonkaos (2:42)	22
sjukskriven (5:08)	24
skilsmässogrälet (11:20)	26
bara en månad (3:21)	28
diagnosen (0:57)	30
sadistisk mat (5:25)	32
jag tycker inte om er son (3:51)	34
bananmagen (5:16)	36
jag skriver i sanden (3:02)	38
när jag var liten (4:55)	40
du är aldrig blott (1:52)	42

Familjen. Denna enhet för social samexistens som blivit den helt centrala i våra liv och i samspelet mellan föräldrar och barn. Som rymmer så mycket kärlek och mening, men som också är en tummelplats för smärta, ondska och sorg.

Det finns många fenomen i denna konstruktion som lägger grunden till vilka vi är, hur vi har det och vad vi kan ge vidare till våra egna barn. Jag vill med Familjen diskutera och gestalta igenkännbara situationer, göra dem fattbara, mer allmänna och inte så privata. Att se, uppleva och tala om saker kan skapa förståelse för att våra problem ofta delas av många andra, något som kan lyfta skuld från redan tyngda axlar.

Under 2014 samlade jag idéer och berättelser till texten. I perioder levde jag nära några föräldrar och deras barn, var

med på dagis, i skolan och deltog i föräldrautbildningar. Jag ordnade hearings, talade med experter och läste bloggar. Ur denna process utkristalliserades ett antal teman och frågeställningar. Det handlar om gränser och frihet, ordning och kaos, närvaro i kommunikation, anknytning, om onödiga hot och principer. Och om graviditet, förlossning, relationer, rädslor, trauman och livsöden. Framförallt handlar det om vad det är att vara förälder.

Alla historierna har sin bakgrund i verkligheten. I två av dem är idé, formuleringar och perspektiv hämtade från en blogg av författaren och bloggaren Susanna Martelin.

Jag skrev texterna under ett år med början i oktober 2014. Det blev drygt sextio små dramatiska berättelser. Under 2015

prövade vi dem i olika kombinationer och arbetade med skådespelare som läste dem för publik. Vi redigerade, strök, gjorde genusanalys och till sist fanns ett femtiotal berättelser kvar. Av dem kom tjugosex med i scenuppsättningen, och nitton är med på denna inspelning.

Musiken skrevs och arrangerades från oktober 2015 till augusti 2016. Sammanlagt finns fjrtioen tonsatta texter, låtar som tillsammans bildar sångcykeln Familjen. Den sceniska premiären var i september 2016. Verket har spelats på flera ställen i Göteborg och Stockholm.

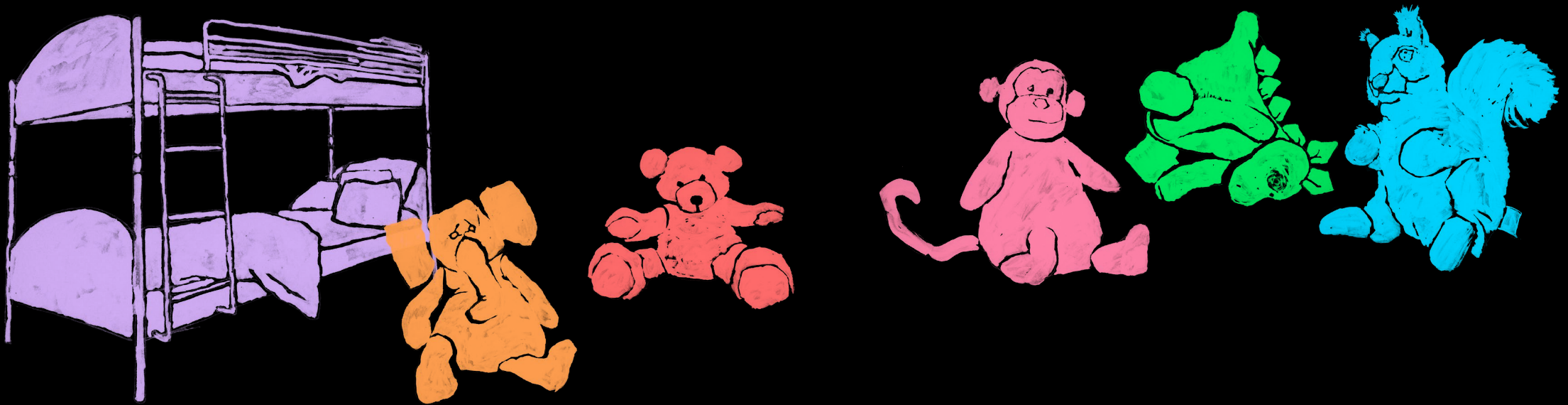
Följande sångare och musiker har medverkat i olika versioner av Familjen. Eric Rusch, Sofia My Fryklund, Lisen Rylander Löve, Karin Wiberg,

Magnus Boqvist, Emma Augustsson, Simon Halvarsson, Niklas Rydén, Bente Thorsén.

Illustrationerna till Familjen är originalbilder av Kim Johansson. De är hämtade från de animationer som projicerades på fonden i scenuppsättningen. Nu återuppstår de i ny skepnad.

Den här inspelningen gjordes i början av juni 2019 på Studio Epidemin på Konstepidemin i Göteborg. Inspelelingen dokumenterades och många av låtarna går att se på film. Länkar till detta, till Spotify och annat finns på Familjens hemsida. Där finns också engelsk översättning, texter, noter och bakgrundsmaterial.

newopera.se/familjen

Detta instrumentala parti är från en sång som handlar om hur nyblivna föräldrar kastas in i en tillvaro och ett ansvar de ofta inte har så stor erfarenhet av eller kunskap om.

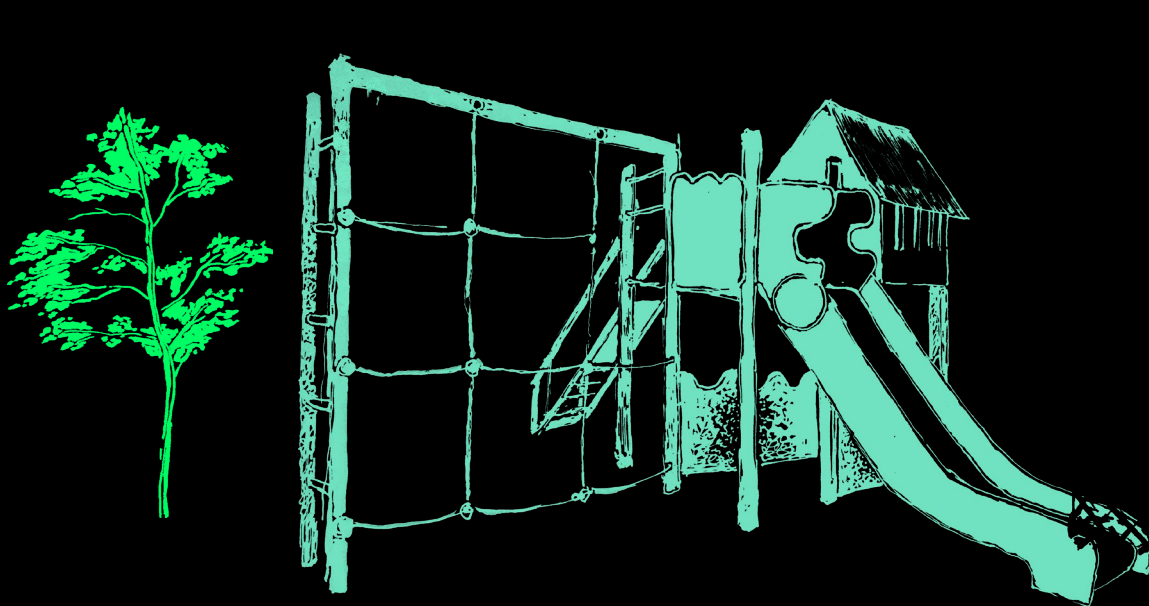
Texten är inspirerad av egna minnen.
Här är bara den instrumentala inledningen med.

violin Karin Wiberg cello Emma Augustsson
basklarinett Lisen Rylander Löve piano Niklas Rydén

inte rättvist

– Det är inte rättvist. Jag har ingen som helst utbildning. Hur ska jag veta hur jag ska vara som pappa?
– Jag känner mig inte som en pappa. Det är helt överkligt. Jag är en ung kille. Ingenting annat.
– Jo... Men som igår. De lekte på sitt rum. Plötsligt massa skrik. Jag rusar dit. Då håller han på att dunka en kloss i huvet på henne. Jag blir vansinnig, tar tag i honom och kastar honom åt sidan. Jag tar upp henne och blåser försiktigt på huvudet. "Det är inget farligt. Din

bror menar inget illa. Såja. Det blir snart bra."
– Då får jag syn på honom. Hopkrupen på golvet med armarna över huvudet ligger han och kvider. Vem är jag som har rätt att kasta iväg honom sådär? Han menade inget illa. Hon hade just rasat hans torn. Han har det ganska jobbigt. Vi håller hela tiden på med henne. Han blir lämnad. Vad har jag för rätt att låta mina känslor gå ut över någon som bara är två år? Vad har jag för rätt? Vad har jag för rätt? Har jag rätt? Har jag rätt?

Idag är det vanligt att kvinnor skaffar barn senare i livet. Och det är inte en självklarhet för alla att leva i en heterosexuell kärnfamilj.

Det finns möjligheter för kvinnan att välja konstgjord befruktning och få ett barn även om det inte finns en manlig partner.

För några år sedan var svenska kvinnor tvungna att resa utomlands för detta, till exempel till Danmark.

Idag går det även i Sverige. Men väntetiden är lång.

Sången är inspirerad av vänners berättelser, debatten om fertilitet i olika åldrar och idéer om kvinnans uppgift på jorden.

kvinnan Emma Augustsson
kör Bente Thorsén, Karin Wiberg, Eric Rusch, Niklas Rydén
cello Emma Augustsson piano Niklas Rydén

danmarksresan

*Hallå där! Du där borta!
Du tar för givet att man bara kan åka till Danmark.*

– Men så är det ju? Nu går det ju till och med i Sverige.

Så har det inte alltid varit. Förr fick kvinnor själva ta ansvar.

– Ansvar och ansvar. Vadå ansvar? Anser du att det är en rättighet för kvinnor att få barn?

– Det vet jag inte. Men det är orättvist att det ibland är så svårt.

Borde inte du ha tänkt på detta när du var yngre?

– Det kan man tycka, men jag var inte redo då.

Och nu ska du pröva på egen hand?

– Jag blir väl tvungen. Men jag önskar jag kunde träffa någon.

Tycker du verkligen det är normalt att få barn när man är fyrtio?

– Det är kanske inte så som naturen tänkt. Men det samhälle som vi skapat har ju fört oss dit hän. Och ja, då är det normalt. Ja, då är det normalt. Jag kan inte se något annat.

Det är fem gånger så svårt. För en äldre kvinna som du. Att bli gravid. Här och nu! Bli gravid. Nu.

Du är faktiskt inte tjugo längre! Du måste fatta att det är sant!

Men det är klart du ska försöka. Även om vägen är brant.

Jag tror du kommer att lyckas. Tror du kommer att lyckas. Och det kommer att bli så fint.

Finfint, finfint, finfint, finfint, finfint, finfint, finfint, finfint, fint. För dig och barnet.

Graviditet. Denna märkliga konstruktion.

Som kvinnan genom hela historien burit med stolt besvär och svåra umbäranden. Ofta tvungen att arbeta samtidigt.

Idag är det tillåtet att tala om detta.

Liksom om den till synes ändå konstigare idén att barnet ska bli till genom så kallad förlossning. Den påfrestning, och de skador detta ofta innebär för mamman har det talats tyst om genom historien. Först nu börjar sjukvården ta förlossningsskador på allvar.

Texten är inspirerad av Susanna Martelins blogg.

kvinnan **Karin Wiberg**

kör **Bente Thorsén, Emma Augustsson, Niklas Rydén**

cello **Emma Augustsson** piano **Niklas Rydén**

bowlingklotet

Jaha. Då är vi gravida då!

– Ja det verkar så. Det verkar så.

Då ska vi bygga bäbis. Var ska vi starta?

– I magen kanske, magen kanske...

Ja. Vi börjar med lite äckel. Så...

– Fy. Jag tål inte lukten av kaffe. Eller ägg.

Kan inte... Kräks hela tiden. Kan bara sitta på stolen och titta.

Så. Nu ska du bli trött. Trött. Trött.

– Men gud. Aaa... Jag orkar knappt ta mig från sängen... Aaa...

Och så bröstet! Brösten! Brösten!

– Vad är det med dem?

De ska bli större. Och ömma.

– Aj. Jag kan ju knappt röra mig. Det gör ont i nacken och ryggen också.

Bra. För nu ska vi lossa fogar. Lossa lite fogar.

Är du med?

– Aj. Jag kan inte gå. Jag får krypa till sängen.

Bra. Du kan ligga där. För nu kommer magen.

Det är bara veckor kvar.

– Vilket kl... Aj. Gud vad stor magen är.

Men... Men... Det spänner... Det känns som om någon klämt in ett bowlingklot i magen.

Ett bowlingklot som rör sig. Rör sig aaa...

Bra. Då är allt som det ska vara.

– Men hur ska det komma ut?

Genom förlossning...

Förlossning går till så att mamman pressar ut bowlingklotet genom det lilla, lilla hålet, där nere. Om detta inte går skärs mamman upp och klotet tas ut ur ett litet, litet hål, i magen.

Oavsett vilket gör det mycket ont på mamman.

– Jag kan inte. Jag vill inte!

Efter detta är bäbisen ute och föräldrarna är föräldrar.

– Kan inte. Vill inte. Kan inte. Vill inte...

– Aj, aj, aj...

Och lyckan är komplett!

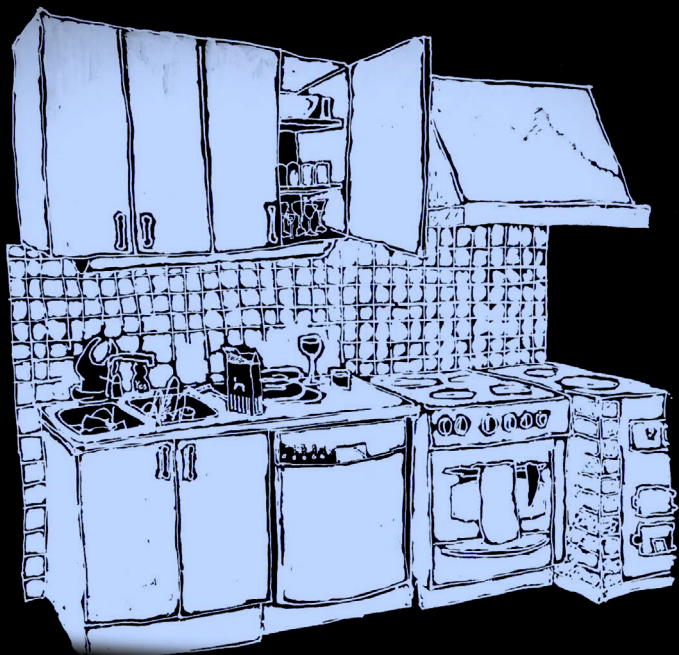
Att bära och föda ett barn är en prestation som kan tåra hårt på modern. Tiden efter förlossningen är känd för att vara full av utmaningar.

Föräldrarna ska nu påbörja det nya livet med en alldeles verklig liten individ som behöver massor av tid och stöd. Samtidigt är mamman ofta helt slut, och för några blir det så att de överumpas av stum trötthet eller bottenlös sorg.

Mitt i allt detta innefattar de första veckorna efter födseln en flodvåg av vätskor från både mamma och barn.

Texten är inspirerad av Susanna Martelins blogg.

kvinnan **Emma Augustsson**
kör **Bente Thorsén, Karin Wiberg, Eric Rusch**
basklarinett **Lisen Rylander Löve** marimba **Simon Halvarsson**
piano **Niklas Rydén**

babyblues

Det kletar. Kletar. Och rinner.
Rinner.
Alltid för varm. För varm. För varm.
Mjölken. Blöt. Mjölken blöt.
På kroppen, i sängen. På kläder, på dig.
För mycket. För lite. Mycket. Lite.
Det bara rinner.

Så kräks hon. På sig, på mig, på andra.
På golvet, på kudden i soffan.
Vi badar i ett hav av papper vi torkat oss
med. Torkat oss med.
Och svetten. Svetten. Svetten. Bara jag
rör mig. Det dryper. Och luktar.
Jag kväljs. Jag kväljs, jag kväljs.

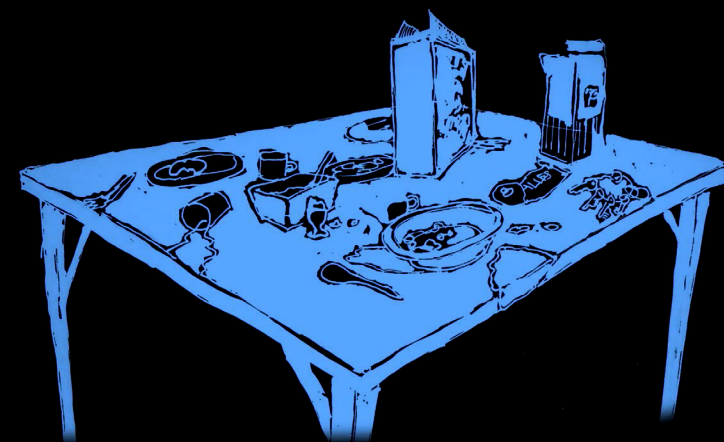
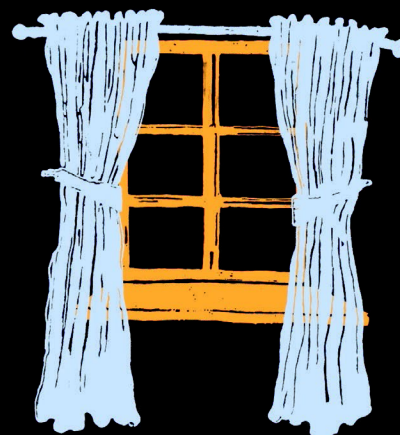
Och blödningar. Blödningar. Ofantliga!
Flytningar. De fortsätter!

Det räcker inte med vanliga bindor.
Trosskydd. Ha ha ha ha ha ha!
Och jag kan inte hålla tätt. Det kommer
liksom utan kontroll.
De säger att det ska bli bättre.

Och tårarna. De rinner och rinner.
Jag gråter precis för vad som helst.
Det bara flödar. Tar aldrig slut. Aaa...

*Floden flyter stilla sin väg. Fylld av vatten
från nyblivna mödrars kroppar och ögon.
I varma träsk och klara vikar flyter den
fram i sakta mak.*

Det kletar. Kletar. Det rinner.
Rinner... Rinner...
Rinner!

En nyfödd människa. Detta så svårfattbara mirakel.
Föräldrar och barn som tillsammans går in i en bubbla
av samspel och mening.

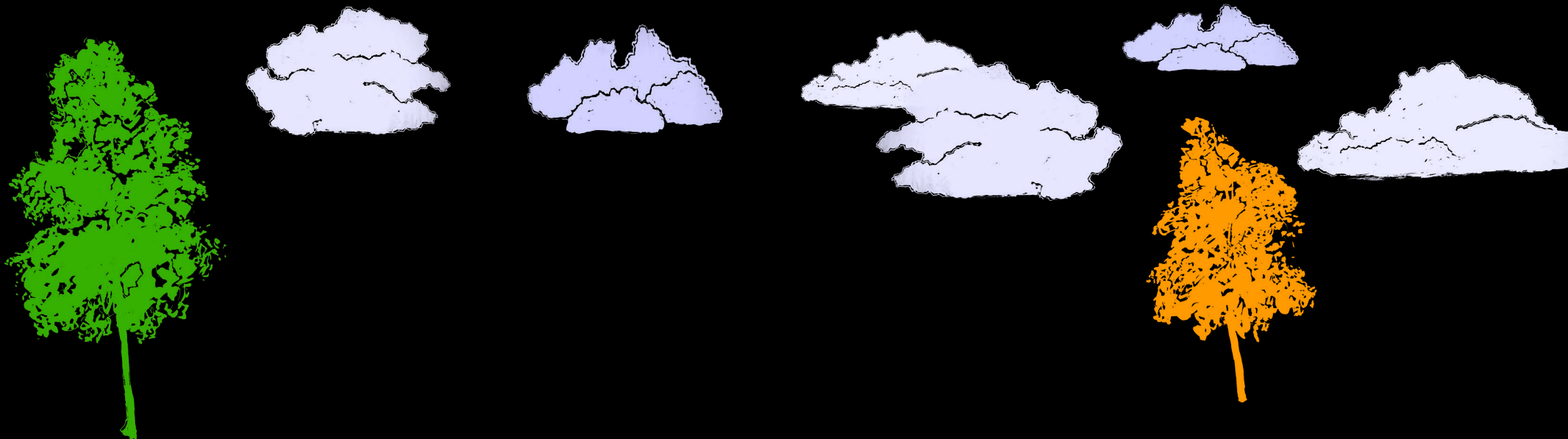
Ett barndomsminne.
Sommar. Inne i barnkammaren.
Solen lyser på den fördragna linnegardinen.
Allt blir gult. Dämpat och tryggt.
Den lille sover middag i sin vagga.

två föräldrar Bente Thorsén, Eric Rusch
violin Karin Wiberg basklarinett Lisen Rylander Löve
marimba Simon Halvarsson

gult och behagfullt ljus

*Han kom till oss. Tre veckor har gått. Känns som mycket mera.
Ett sådant under. Ett mirakel. Han kom till, han blev till.
Nu ligger han i vagnen och tittar upp, tittar ut.
Därinne, bakom gardinen, är det gult. Gult och behagfullt
ljus. Det doftar av torr sommar. Ja, jag känner. Och vi är
lyckliga för en stund.
Bara bara lyckliga. Lyckliga. Lyckliga.*

Det finns nog ingen förälder som med rent samvete kan säga att hen inte någon gång önskat att de egna barnen inte fanns där.

För den som är utsatt, ensamstående, med dålig ekonomi, inget arbete, inga släktingar, eller som har en egen psykologisk problematik, kan dessa fantasier ibland växa sig starka.

Depression efter förlossning kan försvåra anknytningen till barnet och göra sådana tankar ännu besvärligare. Men normalt är de ändå bara fantasier. Tack och lov. Och kanske är de en viktig och naturlig ventil som behövs för att orka med.

Inspirerat av berättelser och intervjuer.

kvinnan **Karin Wiberg**
 kör **Bente Thorsén, Eric Rusch**
 cello **Emma Augustsson** marimba **Simon Halvarsson**
 piano **Niklas Rydén**

korgen i skogen

– Du får inte säga det här till någon. Men jag tänker på det ibland. Tänker, att om jag hade gjort abort... Hur det skulle ha varit...
 – Nej, nej! Det är inte så. Jag älskar dig. Herregud. Det är klart. Men tanken finns där. Att det kanske ändå varit bättre. För alla. Ja, du hade ju inte ens...
 – Men gud. Vad är det jag säger. Förlåt. Förlåt. Jag bara tänker. Och känner massa saker.
 – Dina blöjor, nappar, tvätten, maten... Amningen... Och all, all oro. Du äter upp mig! Du invaderar mig. Tänk om...
 – Nej, det är bara en fantasi. Men tänk ändå... En sådan befrielse!
 – Ja. Jag vet att det inte går. Och det är klart jag skulle sakna dig. Men ändå...

– Nu vet jag. Vi kan faktiskt adoptera bort dig. Eller...
 – Så lämnar jag dig på sjukhuset. I entrén. Eller kanske i en korg nere vid floden. Där du kan flyta iväg.
 – Eller i skogen. Ja! Ja, där är det vackert, där sjunger fåglar. Så får det bli. Du får det tyst och fint. Om någon hittar dig så gör de det. Annars får du ett vackert slut i lugn och ro. Nära naturen. Djupt därinne. I den vackra, ljumma, mörka, skogen.
 – Men, oj... Nej... Förlåt. Jag bara...
 – Oj, nu kommer hon! Nu tar vi ut nappen så ska vi öppna för mormor och se vad hon har med sig för gott. Kom! Oj! Vad bra! Du går ju själv! Du kan ju! Ett steg till. Bra. Kom till mamma. Kom. Till mamma. Kom. Kom. Wow. Bra.

En amerikansk skönlitterär författare berättade i en intervju på radio att han alltid inleder sina böcker med en katastrof, för att sätta igång berättelsen.

Inspirerad av detta skrev jag om skogsbranden som slukar familjens hus.

Sedan dess har vi tyvärr fått uppleva kolossala bränder i skogar i Sverige, Australien, Kalifornien och Brasilien.

Ovanpå detta fick jag nyligen på nära håll se en väns och grannes sommarhus från 1948 brinna ned till grunden.

Brandkåren kunde inte göra något. Eldens kraft är stark och obevlig, långt bortom gränsen för vad människan kan påverka.

förälder Eric Rusch förälder Niklas Rydén

violin Karin Wiberg cello Emma Augustsson piano Niklas Rydén

det brinner

– Vi var ensamma i huset. Vi såg genom
fönstret...
– *Det brinner! Det brinner i skogen. Det är
på väg mot oss.*
– Jävlar. Det blåser hitåt. Jävlar vad det
blåser. Blåser hitåt.
– *Titta! Vinbärsbusken. Vinbärsbusken!*
– *Det sprider sig! Sprider sig.*
– *Fort. Fort. Vi måste plocka ihop alla
saker.*
– Fotona, albumen. Måste hitta fotona.
– *Hennes nalle och snuttefilt. Nallen,
filten. Den rosa ankan. Och hennes böcker.
Böckerna.*
– Datorn. Och hårddisken. Sladden.
– *Och alla hennes teckningar. Var är de?
Var är de?*
– Gud vad röken kommer in. Vi måste
skynda oss.

– *Vi måste ta vanliga kläder också. Vanliga
kläder...*
– Och hennes tjocka jacka.
– *Skit! Titta i fönstret.*
– Här. Släng ner den i väskan. Skynda dig!
– *Det brinner i äppelträden. Vi hinner inte.
Hinner inte.*
– Vi hinner det vi hinner. Var är
snuttefilten?
– *Vilken tur att hon är på dagis.*
– *Titta, titta gräset! Herregud.*
– *Jag tar din dator också. Var är
hårddisken? Ta nappen där borta. Och
spring!*
– Ingen aning! Vi måste ut. Nu!
– *Kom!*
– *Vi kom tillbaks. En perfekt fyrkant där
huset stått. En fyrkant av förkolnat liv.*
– Och så lukten...

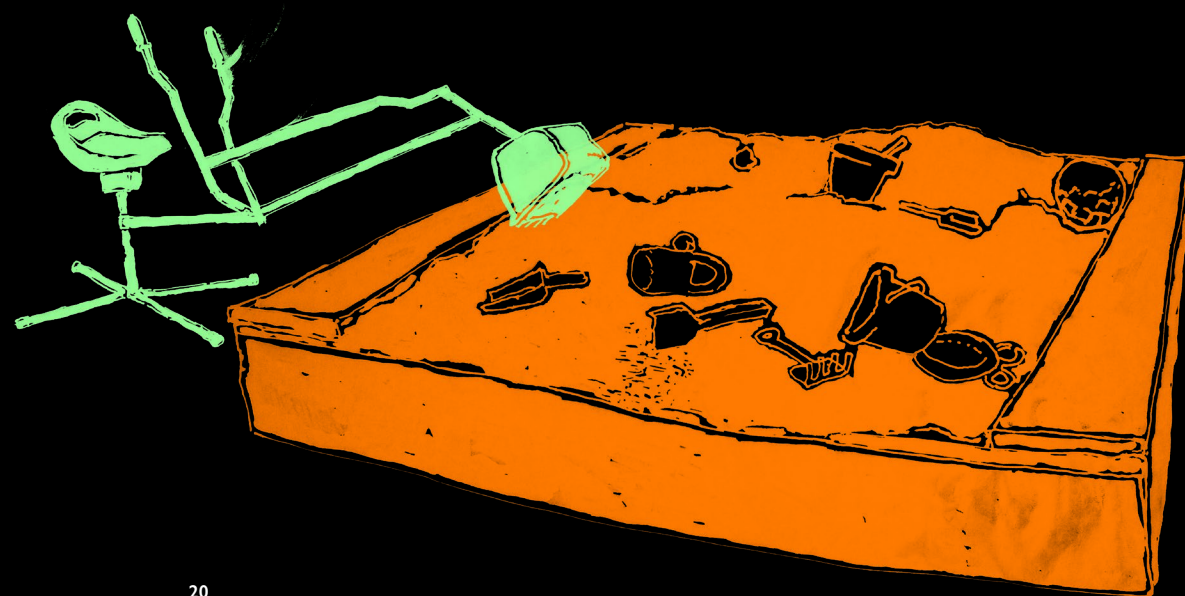
Barn har en outsinlig intensitet i sitt undersökande av världen. De har ett stort behov att kommunicera sina upptäckter med föräldrarna.

Det är viktigt med närvaro i kommunikationen. Att vara här och nu i kontakten och ta det som berättas på allvar och bekräfta barnet.

Det är samtidigt helt naturligt att föräldrarna inte alltid kan svara upp. Det är inget problem. Bara det inte alltid är på det viset.

Inspirerad av egna iakttagelser.

barnet Karin Wiberg pappan Eric Rusch
kör Bente Thorsén, Eric Rusch, Karin Wiberg
cello Emma Augustsson basklarinet Lisen Rylander Löve
slagverk Simon Halvarsson piano, synt Niklas Rydén

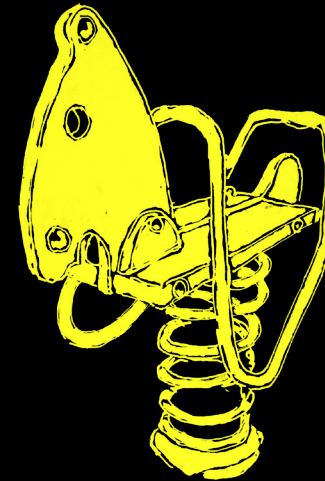
du lyssnar ju inte

– Pappa titta!
– Ja vad fint...
– Du tittar ju inte. Titta!
– Jättefint!
– Men pappa...
– Lyssna här. Do, do, do. Do, do, do...
– Bra...
– Jag är inte färdig... Do, do, do...
– Fint! Jättefint...
– Men du lyssnar ju inte!
– Pappa. Se här.
– Mmm...
– Pappa. Titta då.
– Mmm... Fint...
– Pappa! Du ser ju inte!
– Jättebra...
– Du sover ju!
– Pappa. Nu ska jag berätta.
– Mmm...

– Jomen så kom han, du vet i tvåan, på sin cykel och så...
– Mmm...
– ...stoppade han inte.
– Jo...
– Så han körde på mig. Så det var hans fel att...
– Vad bra...
– ...mitt bakhjul blev snett.
– Bra...
– Men pappa...

Ja. Det är ganska illa. Att låta den lilla, stå där stilla, sin tid förspilla, i er villa, tårar trilla för att hen aldrig är sedd. Och aldrig får se er gilla. Det hen gjort. Någon gång. Det hen gjort. Någon enda gång.

– Jag måste ta hand om mig själv ibland. Då orkar jag mera sen. Jag har mina egna behov och vissa saker som måste göras. Då får barnen stå ut med att inte alltid få svar direkt. Någon gång ibland. Någon enstaka gång ibland.

Morgonen i en familj där båda föräldrarna arbetar och barnen ska väckas, borstas, matas och köras.

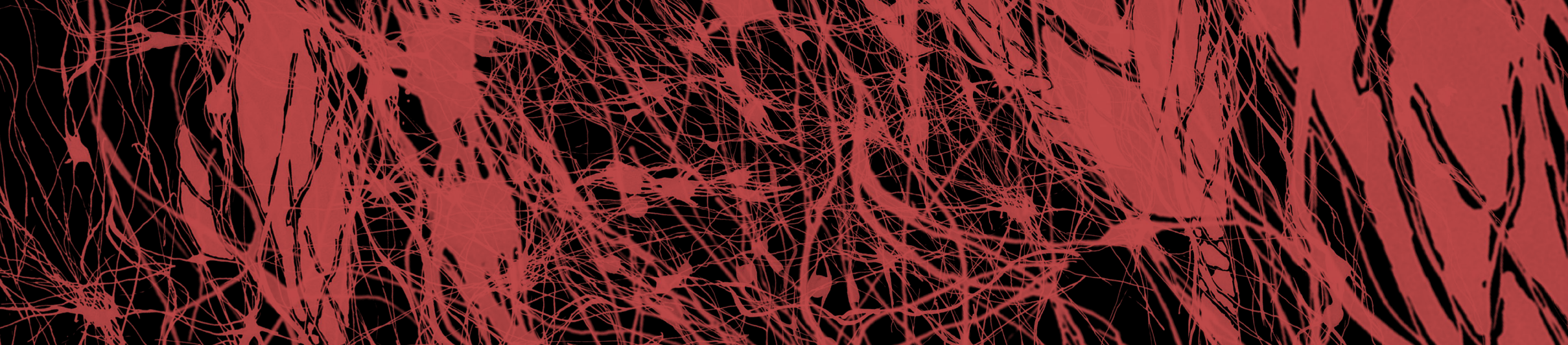
Det är som en fars. Fylld av påhittiga lösningar, lockrop, hot och förhandlande. Och till sist går det.
Dag efter dag.

mamman Bente Thorsén
kör Eric Rusch, Karin Wiberg

morgonkaos

– Klockan är tio i sju. Jag har sovit tre eller fyra timmar. De vägrar vakna. Göra frukost. Väcka igen. Truga. Hota. Locka. Kvart i åtta. Alla äter. Dov tystnad. Klagar på pålägg som är slut. Äter inte upp. Sen tandborstkö och panikblick på klockan samtidigt som de tittar på film. Och overaller, stövlar, små vantar, halsdukar och mössor. Och matsäck med frukt. Och in i bilen. Och snabb färd till dagis och skola. Och så säger vi: Hejdå och gråt och vink och vi ses snart.

– Och sen?
– Ska jag vara på jobbet klockan nio. Pigg, fräsch och sugen på en ny dag med sex lektioner, tre möten och massa mail och rapporter. Bilbesiktning, apoteket, hämta på dagis, handla mat, laga middag, äta i lugn och ro, göra disken, gå med på fotbollen, möte på dagis, och sen alla läxor, tvätten ska hängas och se på Madicken och läsa i sängen och somna tillsammans och vakna för att jobba några timmar med att förbereda nästa dags lektioner. Och så sova. Om det går...
– Det låter hemskt.
– Ja. Det är det ibland. Men ändå fantastiskt.

Samtidigt som globaliseringen tog fart startade en individualisering av arbetsmarknaden, med ökat tempo, effektivisering, mätning, resultatrapportering och individuell lönesättning.

Stressen ökade, platser för återhämtning togs bort och även i privatlivet steg prestationskraven. I slutet av förra millenniet exploderade de nya digitala informationskanalerna, och det flöde av fenomen som varje hjärna ska ta in mångfaldigades. Nu förväntades också var och en presentera en aktiv och positiv bild av sig själv och sitt liv i en aldrig sinande ström av foton och texter.

Att sjukskrivningarna exploderade var egentligen ganska naturligt. Diagnosen var utmattningsyndrom. Inspirerat av vänner som gått igenom svåra perioder.

den sjukskrivne **Niklas Rydén** opponenten **Bente Thorsén**
violin **Karin Wiberg** cello **Emma Augustsson**
marimba **Simon Halvarsson**

sjukskriven

– Slagen. Slagen. Nedslagen. Helt. Helt. Beslagen. Och yr, yr. Trött, trött, trött, trött, trött och yr. Jag orkar inte. Orkar inte. Är som en dimma. Sluter sig...
Aaa... Sluter sig framför ögonen. Trycker och grumlar i huvudet. Av trötthet. Trötthet. Långsamt. Långsamt. Försöker göra allt långsamt.
– *Ha! Du vågar inte stanna. Rädd för att inte va nån! Sliter dig sönder till botten går ur. Presterar och kämpar i ur och skur. Dina känslor är tunna. Dina tankar är dumma.*
– *Ha! Du försöker göra, rätt, rätt, rätt. Det finns för dig bara ett sätt, ett sätt: Var duktig, var duktig, var duktig och fin. Så slipper du kanske att lida pin.*
– Blir så less på all stress, på all hets. Blir så trött på all stress, all hets. I min kropp. Säger stopp. Inget hopp. Ingen topp.
– *Ha! Så fortsatt bara att springa på i en jakt som aldrig tar slut. Aldrig tar slut om du inte: Tittar inåt, tittar neråt. Och stannar upp. Och hoppar av.*
– Blir så less på all stress, på all hets. Blir så trött på all stress, all hets. Trött på att

simma. Simma i dimma. Som att svimma.
– *Hoppar av. Hoppar av.*
– Slagen. Slagen. Nedslagen. Helt. Helt. Beslagen.
– *Hoppar av, av, av. Tar aldrig slut. Aldrig slut.*
– Och yr, yr. Trött, trött, trött, trött, trött, trött och yr.
– *Du måste ta det på allvar. Och titta inåt. Titta neråt. Stanna upp. Stanna upp.*
– Jag orkar inte. Orkar inte. Är som en dimma. Sluter sig...
– *Ja... Ja...*
– *Aaa...*
– *Behöver inte bevisa något. Du behöver inte det.*
– Måste sluta att alltid ta ansvar. Släppa taget och låta det bli som det blir.
– *Inåt. Neråt. Utåt. Uppåt.*
– Och blunda inåt, neråt. Stanna upp. Och hoppa av.
– *Stanna. Hoppa. Sluta nu.*
– Ja. Jag ska göra det. Inte bara vara duktig. Tänka på mig själv istället.
– *Tänk på dig själv, på dig själv, på dig själv, på dig själv.*

Äktenskap i Sverige varar i genomsnitt elva år. Att få barn kan vara en faktor som gör det svårare att hinna vårda en krisande relation.

När konflikter eskalerar vill de vuxna ofta dölja dessa för barnen. Tanken är att barnen inte ska behöva känna att de lever i en otrygg familjekonstruktion. Men ibland går inte detta...

kvinnan Karin Wiberg mannen Eric Rusch
barnet Emma Augustsson violin Karin Wiberg
sopransax Lisen Rylander Löve cello Emma Augustsson
slagverk Simon Halvarsson piano Niklas Rydén

skilsmässogrälet

– Det var i köket. Sent på kvällen.
– Vi grälade som vanligt.

– Du tänker bara på dig själv!
– Jag tänker på livet. På att leva.
Det gör inte vi.
– Men barnen då? Struntar du bara i dem.
– De har det ändå inte bra med två föräldrar som är som zombies?

– Du tänker bara på dig själv. På dig själv.
Jag vill väl också leva ett meningsfullt liv.
– Det är klart jag tänker på barnen. Det är ju det jag gör. De mår verkligen inte bra av vår avstängdhet.

– Du överdriver. Det är du som är så förbannat missnöjd. Du vill alltid vara någon annanstans.
– Vad är det för skitsnack. Du vet lika väl

som jag att man inte kan leva så här. Utan kärlek, utan mening, utan sex. När hade vi sex senast? Kan du svara på det? Ha?
– Skrik inte. Det är ju du som inte vill. Du är ju helt frånvarande när jag vill prata.
– Vadå prata? Vi pratar väl aldrig. Du har ju aldrig tid.

– Det är när hon har druckit. Jag får inte någon lust då. Att vara med henne. Att kramas. Ha sex.
– Det är klart att jag vill prata. Men det går ju inte. Han bara klagar på mig. Jag är bara fel, fel, fel.

– Jag vill inte prata när du har druckit massa vin.
– Men när hade vi sex senast? Ha? Du undviker ju mig!
– Vadå undviker. Det är bara för att du dricker jämt.
– Vad fan pratar du om? Du ljuger som en jävla idiot! Jag hatar när det blir så här.
– Det är väl det enda du klarar. Att

hata. Hata och längta. Hata och längta. Bort. Med glaset i handen upp i molnen i dimman bort bort bort.
– Du lyssnar inte på mig. Du bara skriker åt mig. Hur fel jag är. Att det är mitt fel, fel, fel, fel.

– Pappa. Pappa.
– Sover hon inte.
– Hon vaknar när du skriker.
– Det är du som skriker!
– Schh! Ja älskling jag kommer.
Vänta så...

– Varför skriker ni så? Ska mamma flytta? Jag vill att vi ska vara familj. Allihopa.

– Mamma. Pappa. Varför måste ni bråka så? Jag fick en stor klump i halsen. Kände mig dum när jag kom där. Jag trodde som att det handlade om mig. Hörde mitt namn när ni skrek.
Jag ville säga stopp till er. Att inte bråka. Men det gick inte.

Ibland blir det inte som förväntat.
Livet tar en abrupt, oväntad och hänsynslös väg.

Tio till femton procent av alla nyblivna mödrar drabbas av
post partum depression, förlossningsdepression.
Detta kan i sällsynta fall ta sig allvarliga uttryck.

Sången bygger på verkliga händelser.

pappan Eric Rusch
kör Niklas Rydén, Karin Wiberg, Bente Thorsén,
Emma Augustsson

bara en månad

- *Men överdriver du inte nu?*
- Nej. Det har funnits med hela tiden. Ända från början.
- *Vad hände?*
- Vi var tjugo. Hon var bara en månad gammal. Jag var ute
och handlade. När jag kom hem och öppnade dörren...
- *Ja?*
- Då låg hon där på golvet. I en... I en konstig... På rygg...
- *Vem då?*
- Min fru. Hon hade tagit sitt liv. Sitt liv.
- *Var var ert barn?*
- Hon låg i sin säng i rummet bredvid och skrek.
- *Skrek. Skrek.*

Det här instrumentala partiet är från en sång om diagnoser för barn med annorlunda beteenden. Bokstavskombinationerna är många. De stigmatiserar men ger också möjligheter till stöd.

Barn har alltid varit olika och vissa har inte passat in i rådande normer. Den vurm för diagnoser och medicinering som härskar idag är anmärkningsvärd.

Inspirerat av vänners berättelser.

violin Karin Wiberg saxofon Lisen Rylander Löve
cello Emma Augustsson marimba Simon Halvarsson

diagnosen

– Jag orkar inte mer. Vi måste göra något. Det är inte normalt.
– Nej det är det verkligen inte. Vi måste göra en utredning. Skolan vill också det.
– Vet du vad det innebär? Hon kanske får en diagnos. Sen är hon märkt för livet.
– Vi måste ju få reda på vad det är!
– Hon kommer att bli utfrys.
– Det är hon redan.
– Du får inte säga så.
– Du vet att det är sant.

– Med en diagnos kanske de andra kan förstå henne bättre. Både barn och vuxna.
– Hon kommer aldrig att kunna leva normalt mer.

– Hon är inte normal.
– Det är hon visst. Hur kan du säga så.

– Du kan inte bara låtsas. Du vet att hon är speciell, och inte förstår vad andra känner.
– Men hon är ju vår dotter.
– Ja. Hon är fantastisk. Därför ska vi hjälpa henne. Tänk om det är autism. Eller ADHD.
– Det är ju jättehemskt.
– Om vi får en diagnos kan vi få stöd. Nu famlar vi bara.
– Men det blir så definitivt.
– Det är definitivt. Det är just vad det är. Vi måste fatta det.

I samspelet mellan förälder och barn finns områden där det i alla familjer uppstår konflikter. Ett sådant är måltiderna. Dessa sätter ibland barnets och förälderns förmåga att lösa konflikter på svåra prov.

Det används tvång, det trugas, mutas, hotas, och det förhandlas. Förhoppningsvis löser det sig.

Psykisk ohälsa och sjukdom är ett stort problem i samhället. Liksom missbruk. Det drabbar även föräldrar. För barn i sådana familjer kan det bli mycket svårt. En ensamstående vuxen som inte klarar av sitt eget liv kan göra mycket illa...

mamman Emma Augustsson
violin Karin Wiberg piano Niklas Rydén

sadistisk mat

– Jag har all tid i världen. Det vet du. Du kommer att äta. Jag lovar.

– Molnen är vackra när det har regnat. När det spricker upp.

– Sitt ordentligt när du äter!

– Du behöver inte stressa. Jag sitter så bra.

– Nu kan du ta den lilla biten du gömt där bakom potatisen. Så ja. Bra. Du kan när du vill!

– Tänk att Linda ska åka till Nice på onsdag. Mmm...

– Vet du? Om det inte vore för dig skulle jag följa med.

– Lek inte med maten.

– Om du är stygg och inte äter lägger jag upp mer fisk. Då får du verkligen något att bita i.

– Vet du att det är tjugofyra grader i Nice. Milt och romantiskt. Stränderna,

kaféerna, mmm... Och nu sitter jag ensam här, och kan bara drömma. Tycker du det är rättvist?

– Håll besticken ordentligt. Nej! Nej! Kniven i höger hand.

– Och så den stora potatisen. Du kan dela den om du klarar det. Ja. Jag vet att du kräktes igår. Det är därför vi måste träna. Man kan inte kräkas varje gång man äter fisk. Du måste lära dig det. Det är nyttigt med fisk.

– Vet du att jag gått upp tre kilo. För att jag sitter här och tittar på dig.

– Men du! Du kan ju vara hos din morbror så följer jag med Linda till Nice.

– För du kan inte förstöra allt i mitt liv. Jag måste också få finnas!

– Aaa... Nu regnar det igen. Och ändå är himlen blå.

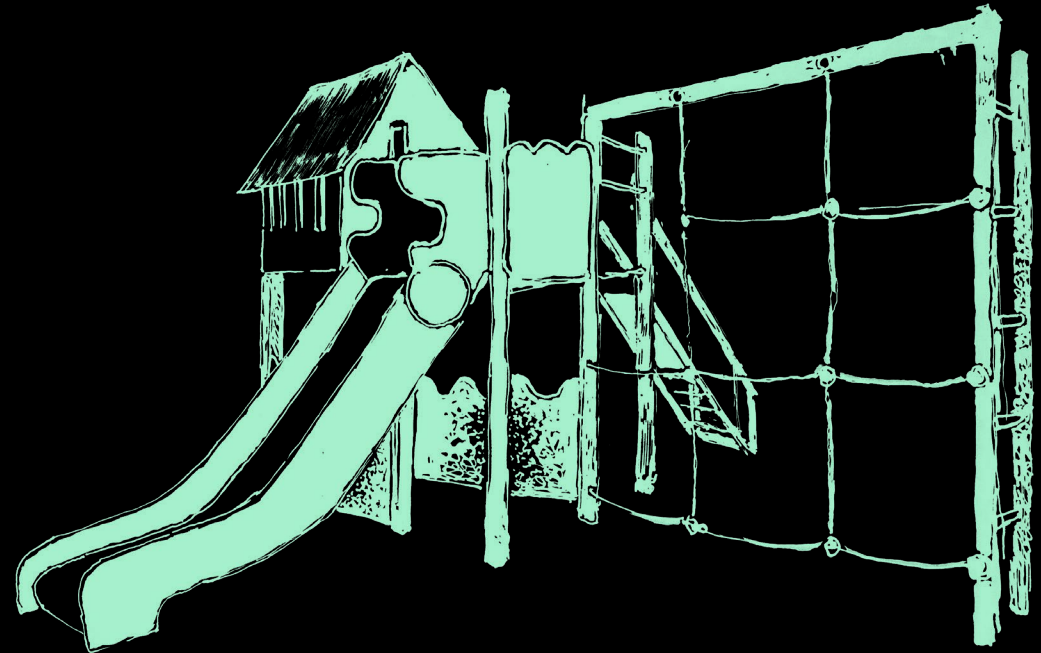
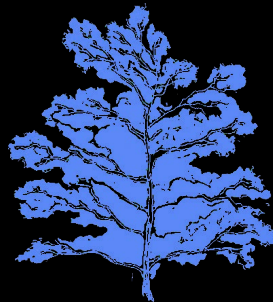
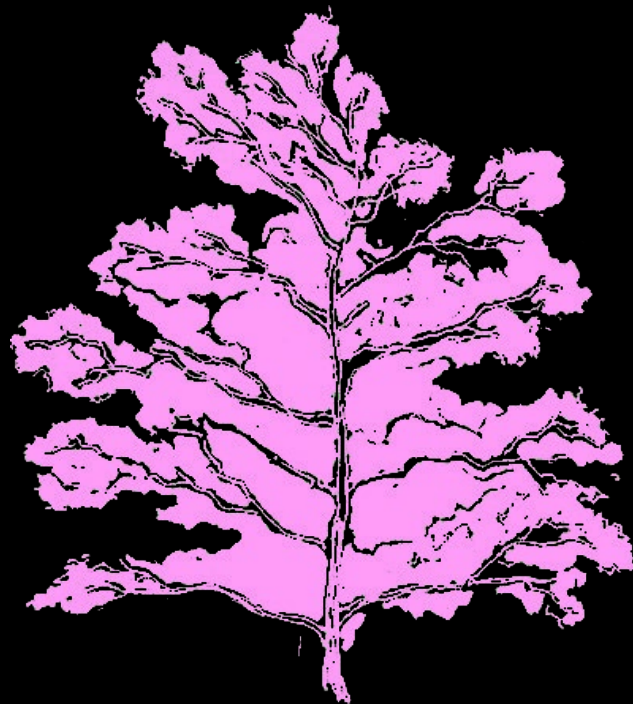

I grupper av barn, som i skolan, finns ofta någon eller några som är väldigt stökiga och som stör de andra. Det kan vara djupt problematiskt och ligga till grund för allvarliga konflikter.

Att hitta metoder för att lösa sådana situationer är en grundläggande uppgift för pedagoger. I det arbetet är det viktigt att involvera också föräldrarna till de som upplevs stökiga. Det finns alltid en bakgrund till sådan oro, och den kan finnas i hemmet.

Om ingen tar tag i problemen kan det gå som i sången...

två föräldrar Emma Augustsson, Bente Thorsén

jag tycker inte om er son

Del I Text – ljudkomposition
Tycka. Tycka om. Förbjudet.

Del II

– Det var på skolgården.
– *Hon kom fram till mig.*
– Jag måste bara säga det.
– *Vad då?*
– Jo, men jag tycker faktiskt inte om er son.
– *Va! Vad säger du.*
– Han är tjock. Han är högljudd.
– *Men vad säger du...*
– Och han förstör för de andra. Nej jag tycker riktigt illa om honom.
– *Men du är ju inte klok! Hur kan du...*

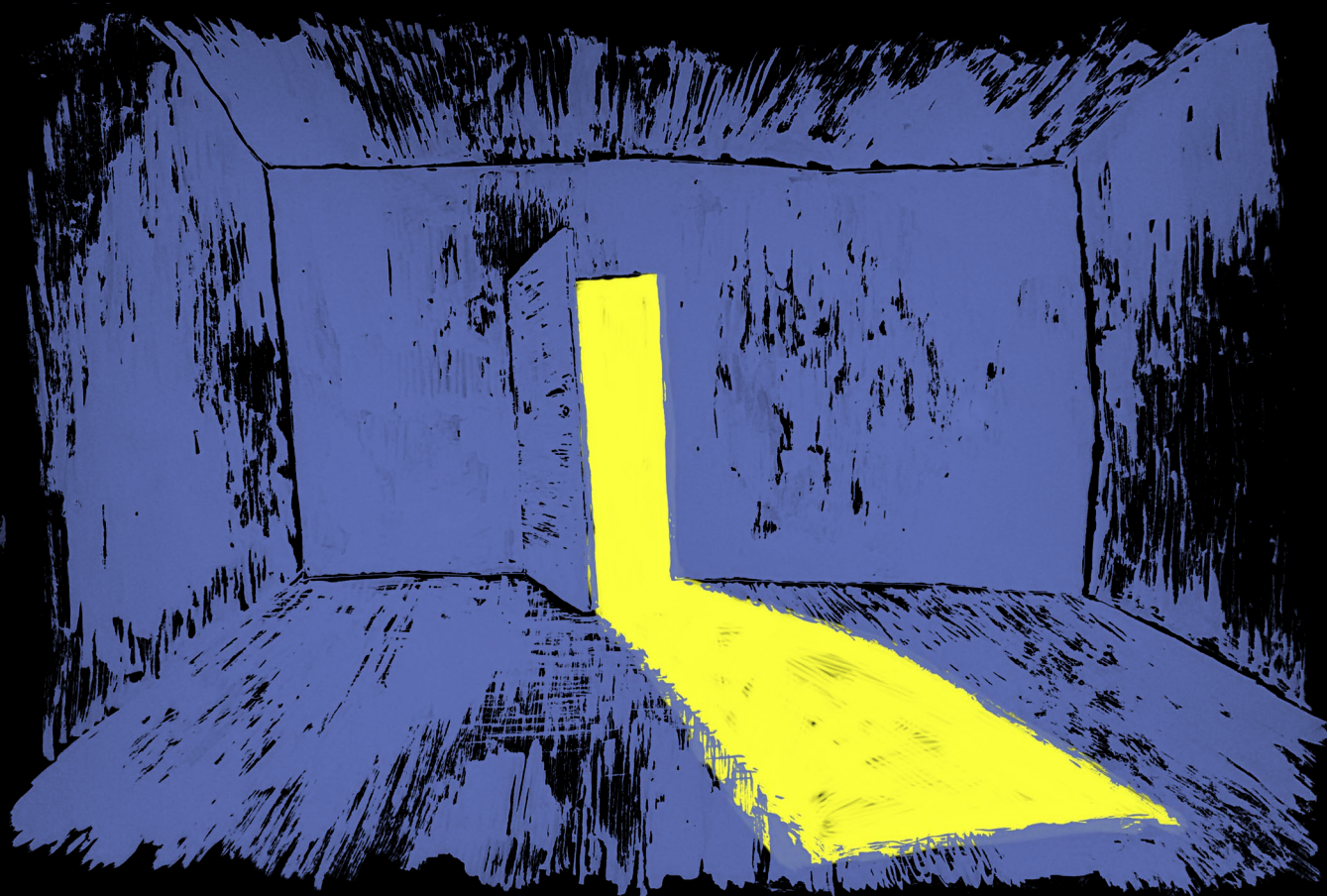
– Och så det där äckliga flinet.
– *Men nu får du väl ge dig.*
– Jag kände det redan första dagen. Den här pojken tycker jag inte om. Och det gör inte de andra barnen heller. Och absolut inte fröken i skolan.
– *Sluta säger jag...*
– Fick jag bestämma skulle han bara bort. Jag tycker inte en idiot ska få förstöra skolan för alla de andra barnen.
– *Men det är väl inte bara han...*
– Äcklig är han. Jag tycker verkligen han är äcklig.
– *Sluta säger jag! Sluta.*
– Han ska bort. Bort från mitt liv ska han. Nu!

Barnuppfostran är fylld av valsituationer. Många av dessa handlar om dualiteten mellan gränssättning och frihet, mellan konsekvens och flexibilitet, mellan visande och lyssnande.

Att undvika att ta onödiga strider kan spara mycket energi för alla inblandade. Det finns lägen när gränser måste sättas. Men ofta är en slags förhandling det som är den rimligaste lösningen.

Inspirerad av vänners och egen erfarenhet.

barnet **Bente Thorsén** pappan **Niklas Rydén**
violin **Karin Wiberg** cello **Emma Augustsson**
marimba **Simon Halvarsson**
piano **Niklas Rydén**

bananmagen

– Är du säker att du inte vill ha något mer?
– Jätte tusen säker.
– För när vi borstat tänder får du inte äta mer. Det vet du. Eller hur? Så tänk efter noga nu.
– Jag tänker. Magen tänker också. Noga.
– Nej. Jag vill inte ha. Inte Magen heller. Ingenting.
– Bra. Då går vi och borstar.
– Ja!

– Pappa. Pappa.
– Ja, min ängel?
– Jag är hungrig. Jag vill ha banan.
– Men du var ju jättemätt.

– Jag vet men Magen lurades.
– Du får lära dig att lyssna bättre på Magen för nu blir det inget mer.
– Men...
– Nu får du sova så du orkar upp i morgon. Godnatt. Jag lämnar dörren på glänt.

– Pappa. Pappa!
– Ja?
– Jag är mörkrädd. Jag hörde något under sängen. Och så kurrar Magen hela tiden. Banankurrar.
– Du vet att det inte blir någon banan.
– Men varför då?

– För att vi borstat.
– Vi kan borsta igen.
– Nu gör vi så här. Jag tänder den lilla lampan och sätter på Madicken så kan du somna sen.
– Men pappa...
– Det kommer att bli så bra. Sov gott. Puss puss.
– Mmm...

– Pappa, pappa, Jag kan inte höra Madicken.
– Har den stängt av sig?
– Pappa kom! Kom hit.
– Jag kommer.

– Pappa. Jag kan inte höra för att Magen kurrar jättemycket.
– Men nu får du väl ge dig. Du måste sova. Du försöker ju inte ens.
– Det går inte. Måste ha banan nu. Måste, måste. Jag kan inte sova annars. Det går inte. Det gör ont också. Här!

– Okej. Okej. Kom så går vi till köket och gör bananyoghurt.
– Jag hoppas att Magen lugnar sig. Den är på jättedåligt humör. Lugnar sig. Det tror jag nog.
– Det hoppas jag med.
– Ja... Ett nej måste inte alltid vara ett nej.

Att få barn kan vara ett av de största mirakel en människa får uppleva. Resan dit är ibland svår och smärtfylld. Men väl där får livet för många en ny mening, ett självklart innehåll, ett syfte. En ny lätthet och energi fyller tillvaron, som plötsligt framstår som alldeles självklar.

mamman **Bente Thorsén**
violin **Karin Wiberg** cello **Emma Augustsson**
piano **Niklas Rydén**

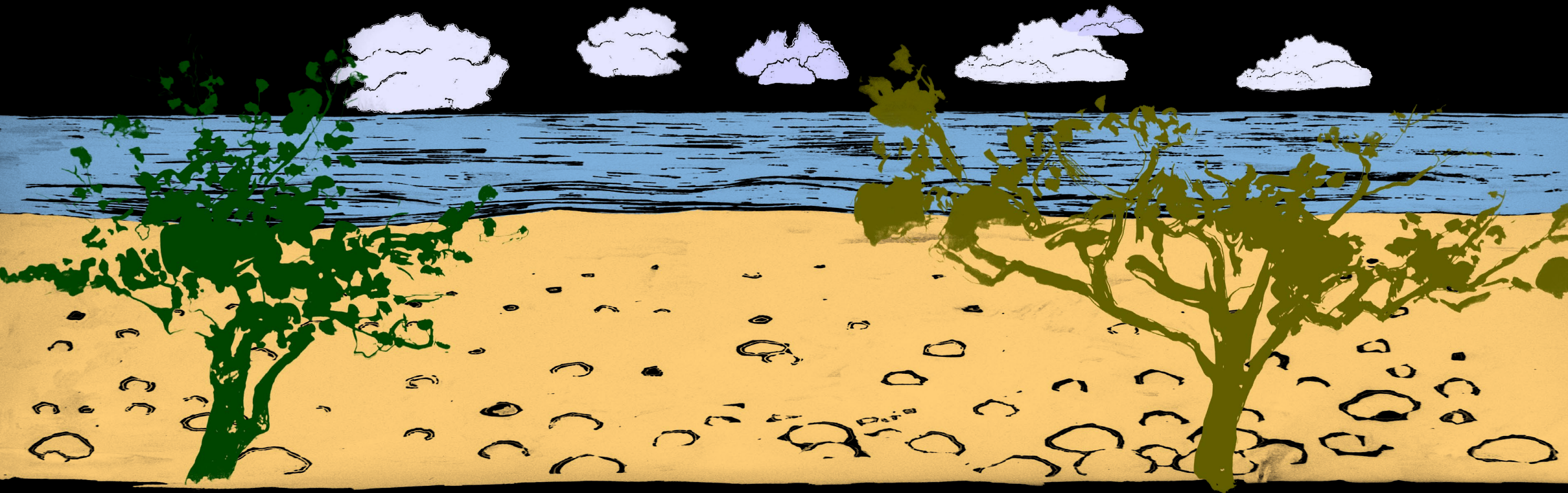
jag skriver i sanden

*Jag skriver i sanden med blad som har ruvat
på krafter jag aldrig förut har känt
Om känslan av kärlek som rusar och rister
i kroppen, det är något stort som har hänt*

*Jag skriver i vattnet med blod som runnit
i själar som jagat demoner på flykt
Om rösten som säger att "nu har vi vunnit"
Nu finns det ett hus som stjärnorna byggt*

*Av tunga stenar som vi staplat
Lätt som vinden upp i linden*

Här. Nu. Vi. Allt.

De flesta av oss bär inom sig spår och erfarenheter av svåra händelser. De kan bero på saker som hänt under barndom eller vuxenliv, inom den egna sfären, bland vänner eller på arbetsplatser. Det kan handla om plötslig död, sjukdom, våld, missbruk eller övergrepp.

Det är anmärkningsvärt hur flertalet klarar att resa sig och leva vidare. Sorg klingar av, ärr läker, och livet fortsätter. Det är egentligen helt fantastiskt. Att det går. Att ljuset är starkare än mörkret.

sång **Karin Wiberg**, **Bente Thorsén**, **Emma Augustsson**,
Eric Rusch violin **Karin Wiberg** cello **Emma Augustsson**
basklarinett **Lisen Rylander Löve** marimba **Simon Halvarsson**
piano **Niklas Rydén**

när jag var liten

*Ni klagar och bråkar om allt som står på.
 Men minns ni då ej när ni själva var små?
 När världen var ny och ni stod där på tå.
 Med hjälp av de vuxna ni skulle förstå.*

– När jag var liten så grälade de. Jag gömde mig under täcket. De slog sönder allt porslin. Sen var det jag som fick trösta. De var ledsna och fyllda av skam.

– När jag var liten gick vi på tå. Inte störa. Aldrig störa. Vi lekte så tyst. Vi sänkte musiken. För annars kunde något sorgligt hända.

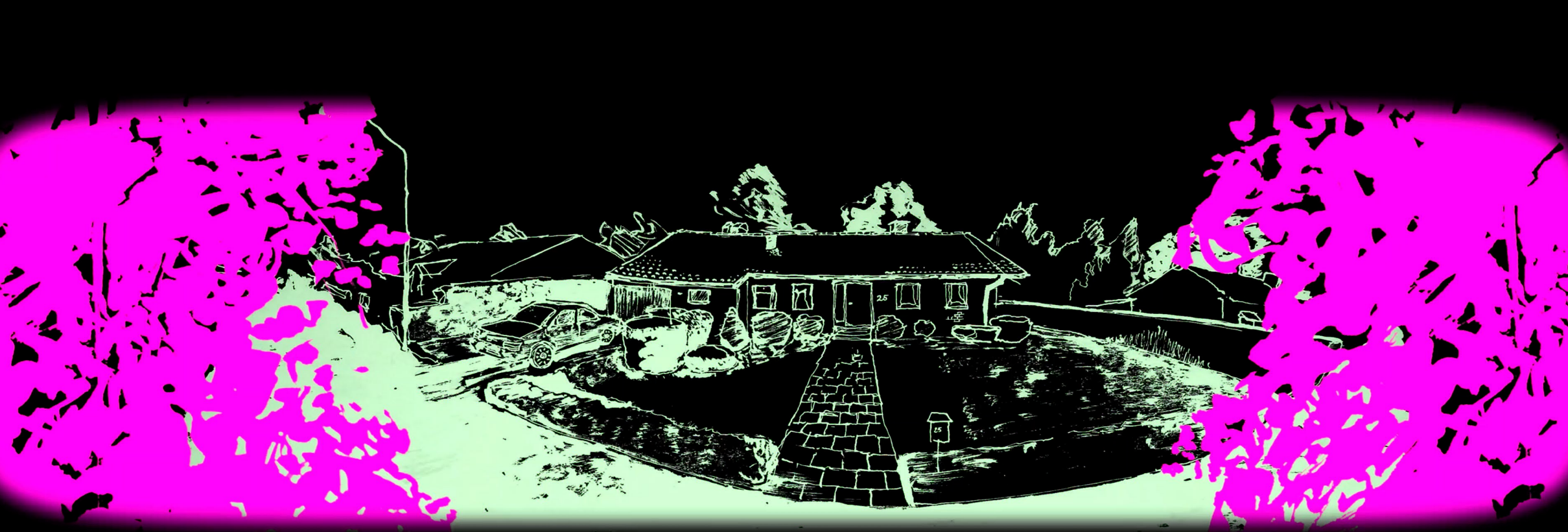
– När jag var liten var pappa chef. En expert, hyllad av alla. Hemma var det en annan sak. En mardröm. När han fick sitt spel kom ingen undan. Han talade elakt,

hotade bryskt. Sen slog han. Igen och igen och igen.

– När jag var liten satt vi ofta vid brasan. Berättade, förklarade. Det var så tryggt. Hon läste alltid sagor för mig på kvällen. Vi somnade alltid tillsammans.

– När jag var liten försvann min mamma ibland. Då gick vi ut och letade. Hon låg uppe på berget. Hade tagit tabletter igen. Vi fick ringa ambulans. Hon klarade sig alltid precis.

– När jag var liten fick jag allt jag ville ha. Allt som jag behövde. De lekte ofta med mig. De spelade tillsammans på pianot när jag skulle somna. Då grät jag av glädje.

Otaliga är de berättelser som kantar våra liv, som utgör en människas öde. Dessa berättelser bär aldrig på bara en enda sanning.

De omfattar det som är gott. I skapelsen som sådan, naturen, relationer och i det under det är att leva, arbeta och skapa liv. Där finns också det som är svårt. Relationer går sönder, materiell trygghet rämner, allt verkar meningslöst, hopplöst.

Det går att påverka den egna berättelsen om sig själv. En omformulering av denna kan förvandla mörker till ljus, tvivel till lust, och svärmod till tillförsikt.

Det är att öppna för livet. Göra det levande.

sång Eric Rusch, Emma Augustsson, Bente Thorsén,
Johannes Lundberg, Karin Wiberg, Niklas Rydén

du är aldrig blott

*Du är aldrig blott, en enda sanning. Du barndom. Familj. Du liv.
Nej. Du är många historier. Som alla är sanna var för sig.*

*De handlar om sorg, om lidande, ondska.
Men också om kärlek, mening och strävan.*

*Tillsammans väver de livets brokad.
Där mörkret hålls dolt bakom en fasad.*

*Det svåra göms undan. Det ljusa får leva.
Och människor fortsätter söka och treva.*

*Ja. Du är aldrig blott, en enda sanning. Du barndom. Familj. Du liv.
Aldrig blott ett, som är sant. Blott ett, som är sant.
Som är sant.*

NewOpera CO

Familjen

av Niklas Rydén

text och musik Niklas Rydén

bild Kim Johansson

studioinspelning Johannes Lundberg, Henrik Cederblom, Hans Asteberg

ljudmix Johannes Lundberg, Niklas Rydén

filmning Magnus Bergström, Niklas Rydén

klippning Niklas Rydén

denna skrift är sammanställd av Niklas Rydén, Henrik Strömberg

Tack till

My Engström Renman, Birgitta Rydén, Alice Engström, Eva Ingemarsson, Sofia My Fryklund, Susanna Martelin, Laszlo Bozsodi, Anna Emilsson, Lena Fridell, Lisa Lindén, Johanna Larsson, Sara Ahlberg, Johan Örjefelt, Grith Fjeldmose, Gösta Zackrisson, Rebecca Ekberg, Linda Andersson och alla andra som bidragit med berättelser och inspiration.

Producerad med stöd av

Kulturrådet, Västra Götalandsregionen och Dramatikerförbundet

© **NewOpera CO** 2020

